

Deres ref.: 24/503

Oslo, 5. juni 2024

HØRINGSUTTALELSE FRA RETTSPOLITISK FORENING – HØRING OM UTREDNINGEN OM INKORPORASJON AV CRPD I MENNESKERETTSLOVEN

1. Om Rettspolitisk forening

Rettspolitisk forening (Rpf) er en uavhengig forening bestående av jurister, studenter i juridiske fag og andre interesserte. Rettspolitisk forening arbeider blant annet for å forsvare rettsstatlige verdier og for å bedre den rettslige situasjonen til sosialt vanskeligstilte grupper.

2. Overordnede bemerkninger

Ifølge Hurdalserklæringen¹, skal regjeringen inkorporere CRPD i norsk lov. Foreningen mener det eneste naturlige stedet å gjøre det, er i menneskerettsloven, noe flertallet i CRPD-utvalget også påpeker:

«Flertallet anser det som naturlig at FNs kjernekonvensjoner likebehandles i norsk rett hvis det ikke er gode grunner til ulik behandling. Det er vanskelig å begrunne manglende inkorporering av konvensjonen om funksjonshemmedes rettigheter i menneskerettsloven, i lys av de begrunnelsene som ble gitt for å inkorporere FNs barnekonvensjon og FNs kvinne-diskrimineringskonvensjon.»

Foreningen mener inkorporasjon av FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (heretter “CRPD”) i menneskerettsloven er et viktig og nødvendig steg for å sikre at funksjonshindrede effektivt kan påberope seg rettighetene som følger av konvensjonen, og at fordelene med inkorporasjon i menneskerettsloven klart er større enn de påberopte ulempene. Vi deler flertallets synspunkt om at inkorporering i menneskerettsloven vil ha en viktig signaleffekt til stat, kommune, domstoler og øvrige

¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/hurdalsplattformen/id2877252/>

rettsanvendere hva gjelder betydningen av funksjonshemmedes menneskerettigheter. Dette vil bidra til å gi konvensjonen høyere status og et større reelt anvendelsesområde.

Inkorporasjon i menneskerettsloven vil videre medføre at konvensjonen blir forpliktende for norske politikere og rettsanvendere på en annen måte enn før, og det er derfor sannsynlig at anførsler om konvensjonsstrid i større grad vil bli påberopt, anvendt og tillagt større vekt enn i dag i lovgivning, rettspraksis og forvaltningens skjønnsutøvelse.

Funksjonshindrede er en gruppe som er særlig utsatt for menneskerettighetsbrudd, ettersom de ofte har for dårlig økonomi til å ta saker til domstolene, samt for lav fysisk og/eller psykisk helse til å påberope seg sine rettigheter. Dette mener vi også taler for inkorporasjon i menneskerettsloven, ettersom konvensjonens eventuelle forrang for norsk lov kan øke sannsynligheten for at lovgivning, rettspraksis og forvaltningspraksis er i tråd med CRPD.

Vi støtter derfor flertallets forslag om inkorporasjon i menneskerettsloven, med enkelte bemerkninger til flertallets og mindretallets forslag knyttet til inkorporering av CRPD i menneskerettsloven (punkt 3 og 7); enkelte svakheter ved det norske diskrimineringsvernet sammenlignet med diskrimineringsvernet etter CRPD (punkt 4); norsk regulering av brukerstyrt personlig assistanse sin relasjon til CRPD (punkt 5); og norsk domstolsadgang for funksjonshindrede i lys av CRPD (punkt 6).

3. Om den nærmere begrunnelse for inkorporering av CRPD i menneskerettsloven

Den grunnlovsfestede plikten til å respektere og sikre menneskerettighetene i § 92 anses ikke som en inkorporasjonsbestemmelse som oppstiller en tilsvarende kollisjonsnorm som i menneskerettsloven § 3, og presumsjonsprinsippets rolle avhenger derfor av at rettsanvender kan komme til en løsning som er forenlig med konvensjonen.² Dette innebærer at rettsanvendere per dags dato ikke er forpliktet til å anvende CRPD dersom de mener at en annen løsning følger av norsk intern rett. Dersom CRPD blir inkorporert i menneskerettsloven vil konvensjonen derimot “gjelde som norsk lov”³, og ha forrang ved motstrid med norsk lov.⁴

Som eksempel på at det ble avgjørende for rettsanvendelsen at CRPD ikke er inkorporert kan det vises til HR-2016-2591-A hvor det var motstrid mellom vergemålsloven og CRPD sin løsning. Høyesterett vektla at lovgivers forutsetninger fremsto som klart i favør ordlyden i vergemålsloven, og konkluderte at *«etter mitt syn ligger nærværende sak slik an at domstolene da må legge lovens løsning til grunn selv om den skulle være folkerettsstridig»*.

---

² HR-2016-2554-P avsnitt 70

³ Jf. menneskerettsloven § 2

⁴ Jf. menneskerettsloven § 3

Selv om vi deler flertallets syn på at reguleringen i vergemålsloven også vil stå seg overfor CRPD ved inkorporasjon⁵, er avgjørelsen skisserende for hvordan CRPD uten inkorporasjon risikerer å vike for norsk intern rett til tross for presumsjonsprinsippet. Vi er derfor uenige med flertallet at inkorporasjon ikke vil få konsekvenser for funksjonshindredes rettigheter, og enige med mindretallet at inkorporasjon vil få slike konsekvenser. I motsetning til mindretallet, mener vi imidlertid at disse konsekvensene er positive.⁶

Til sammenligning, er andre konvensjoner inkorporert i menneskerettsloven ofte styrende for resultatet i de tvister hvor de har relevans⁷, hvilket har sammenheng med at menneskerettsloven § 3 fastsetter at inkorporerte konvensjoner ved motstrid har forrang for bestemmelser i annen lovgivning.

Rettighetene og pliktene i CRPD er spesielt utsatt for å komme i konflikt med politiske og økonomiske prioriteringer i norsk lovgivning. For at CRPD skal få praktisk betydning for personer med funksjonsnedsettelse, er det derfor avgjørende at konvensjonen inkorporeres i menneskerettsloven, slik at rettighetene ikke blir "regulert bort".

4. Om diskrimineringsvernet i CRPD sin relasjon til det norske diskrimineringsvernet.

I Norge har funksjonshindrede et diskrimineringsvern i likestillings- og diskrimineringsloven, samt i Grunnloven § 98.⁸

Diskrimineringsvernet i likestillings- og diskrimineringsloven lider imidlertid av en betydelig svakhet, ettersom Diskrimineringsnemnda sin håndhevelsesmyndighet ikke omfatter virksomheten til Stortinget og domstolene m.m.⁹, hvilket omfatter eventuell diskriminerende lovgivning. Det fremgår av forarbeidene at Diskrimineringsnemnda ikke har myndighet til å treffe bindende vedtak om at en lov er i strid med diskrimineringslovgivningen, og at Diskrimineringsnemnda heller ikke har myndighet til å

---

⁵ Begrunnelsen er følgende: Fratakelse av rettslig handleevne er helt nødvendig ved en rekke alvorlige sykdommer, og det er vanskelig å se at fratakelse av rettslig handleevne vil være konvensjonsstridig i de tilfeller fratakelsen er til de funksjonshindredes eget beste. Både Justis- og beredskapsdepartement og Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) har konkludert tilsvarende, se høringsnotatets s. 84. I de aller fleste tilfeller vil inngrepet ha en saklig begrunnelse, forfølge et legitimt mål, og være forholdsmessig. Dette utelukker likevel ikke at det i noen konkrete tilfeller kan det foreligge diskriminerende inngrep - men dette betyr ikke at lovreguleringen i seg selv er diskriminerende - men heller at den i enkelte tilfeller kan bli praktisert feil. I slike tilfeller kan en rekke rettighetsbestemmelser uansett tenkes anvendelig både i CPRD, SP, EMK og nasjonal lovgivning.

⁶ Se under i punkt 7.

⁷ Klare eksempler på dette er rettspraksis tilknyttet EMK, SP og barnekonvensjonen.

⁸ I likhet med de andre gruppene som har diskrimineringsgrunnlag nedfelt i likestillings- og diskrimineringsloven § 6.

⁹ Se diskrol. § 1 (6).

avgi ikke-bindende uttalelser om slik motstrid mellom lover.¹⁰ Dette innebærer at funksjonshindrede ikke kan klage inn saker som gjelder diskriminerende lovgivning og forvaltningspraksis, og diskrimineringsvernet i likestillings- og diskrimineringsloven blir følgelig ikke anvendelig i flere tilfeller hvor det kan anføres at det foreligger systematisk diskriminering av funksjonshindrede.¹¹

Denne svakheten i likestillings- og diskrimineringsloven og diskrimineringsombudsloven kunne blitt avhjulpet dersom diskrimineringsvernet i Grunnloven § 98 var en grunnlovsfestet rettighet som domstoler og forvaltningen anså seg forpliktet etter, men den manglende rettspraksisen til bestemmelsen peker klart i retning av at bestemmelsen ikke anvendes i samme grad som de forhold som faller inn under likestillings- og diskrimineringsloven sitt anvendelsesområde.¹²

I CRPD artikkel 5 om likhet og ikke-diskriminering heter det i første ledd at alle skal være like “for og etter loven”, og har “rett til den samme beskyttelse og den samme fordel av uten noe form for diskriminering”. Bestemmelsen åpner følgelig i motsetning til likestillings- og diskrimineringsloven og diskrimineringsombudsloven for at *lovmessigheten* kan vurderes av domstolene og påberopes av funksjonshindrede som mener seg diskriminert.¹³ Slikt sett har CRPD og Grunnloven § 98 et lignende diskrimineringsvern.

Det er også grunn til å merke seg at definisjonen av “diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne” i CRPD artikkel 2 kan være et viktig tolkningsbidrag i konkrete saker som mangler korresponderende regulering i likestillings- og diskrimineringsloven.

På bakgrunn av dette kan det fastslås at CRPD artikkel 5 gir et *videre* diskrimineringsvern for funksjonshindrede sammenlignet med likestillings- og diskrimineringsloven ettersom *lovmessigheten* av diskrimineringen kan prøves av domstolene, og vi mener dette er et sentralt argument for inkorporasjon av CRPD i menneskerettsloven.

Nødvendigheten av inkorporasjon av CRPD i menneskerettsloven må sees i sammenheng med at Grunnloven § 98 ikke gir et reelt diskrimineringsvern, og da hjelper ikke

---

¹⁰ Se Prop. 80 L (2016-2017) punkt 9.1.1.1 og punkt 9.4.2.1

¹¹ Som eksempel på dette se DIN-2021-103 som gjaldt spørsmål om aktivitetskravet i folketrygdloven § 14-13 var i strid med forbudet i likestillings- og diskrimineringsloven § 6 om diskriminering på grunn av kjønn. Saken ble avvist “fordi vilkårene for å behandle den ikke er oppfylt. Det følger av diskrimineringsombudsloven § 1 andre ledd, jf. § 7, at nemnda ikke har myndighet til å behandle saker som reiser spørsmål om mulig lovmotstrid. Slike spørsmål er i sin helhet unntatt nemndas myndighetsområde”.

¹² Som illustrasjon på dette foreligger det 583 saker fra diskrimineringsnemnda hvor ldl. § 6 er referert til, mens grl. § 98 er referert til nesten 30 ganger mindre i saker om funksjonshindrede fra rettssystemet, se fotnote 14.

¹³ Dette gjelder “uansett grunn”, jf. artikkel 5 annet ledd.

grunnlovsfestingen om at “alle er like for lova”, og at “ikkje noko menneske må utsetjast for usakleg eller mishøvleg forkjellsbehandling”.¹⁴

Flertallet mener på s. 137 i høringsnotatet at CRPD artikkel 5 nr. 1 og 2 vil ha begrenset betydning fordi vi også har forbudet mot diskriminering i Grunnloven § 98. En svakhet med dette er imidlertid at flertallet ikke problematiserer hvor anvendelig grunnlovsbestemmelsen er for funksjonshindrede som opplever diskriminering. Den manglende rettspraksisen til bestemmelsen tyder på at Grunnloven § 98 er et “sovende” diskrimineringsvern.¹⁵ Som fotnote 14 viser, blir anførsel om forskjellsbehandling etter Grunnloven § 98 regelmessig dessuten ikke behandlet uten begrunnelse i de få sakene den er påberopt.

5. Nærmere om brukerstyrt personlig assistanse

Utvalget konkluderte på s. 91 i høringsnotatet med at det ikke anses nødvendig å endre reglene om BPA for å imøtekomme forpliktelsene under artikkel 19 om retten til et selvstendig liv og til å være en del av samfunnet.

Vi ønsker imidlertid å påpeke at reglene om brukerstyrt personlig assistanse ikke kan vurderes opp mot CRPD artikkel 19 isolert, men at artikkel 19 blant annet må tolkes i sammenheng med eksempelvis artikkel 18 om statsborgerskap og bevegelsesfrihet og artikkel 24 om utdanning. Disse artiklene har også en side til reglene om fri bevegelighet, EU/EØS-rett og unionsborgerdirektivet i de tilfeller hvor BPA-ytelsen av tjenestemottaker ønsker å eksportere BPA.

Som eksempel er det mulig at kommunens oppholds krav for BPA-ytelser¹⁶ strider med våre EU/EØS-rettslige forpliktelser, ettersom oppholds kravet er et inngrep i

---

¹⁴ For ordens skyld nevnes det at Høyesterett sin uttalelse i HR-2022-350-A om at normene i bl.a. Grunnloven § 98 ikke rekker lenger enn bestemmelsene i likestillings- og diskrimineringsloven *ikke* innebærer at domstolene har samme innsnevrede adgang som Diskrimineringsnemnda etter diskrol § 11 (6). Det er klart etter forarbeidene at domstolene kan prøve lovmessigheten etter Grunnloven § 98, selv om domstolene vil være tilbakeholdne med dette. Det viktige er at adangen eksisterer.

¹⁵ Grunnloven § 98 er bare referert til i 23 trygderettsavgjørelser, 17 diskrimineringsnemndavgjørelser, 44 lagmannsrettsavgjørelser og 5 sivile Høyesterettsavgjørelser. De fleste av disse sakene fra domstolene gjelder ikke funksjonshindrede. TRR-2023-2676 er et eksempel på at Grl. § 98 var en del av den ankende parts anførsler, men hvor anførselen ikke ble behandlet. Andre eksempler på at Grunnloven § 98 blir anført av den ankende part men ikke tatt stilling til av retten er TRR-2022-1198, TRR-2021-3366, TRR--2021-123, TRR-2020-2620, og TRR-2020-2488. I TRR-2022-1588 nevner retten at dispensasjon fra oppholds krav kan ha en side til Grunnloven § 98, men uten å gå nærmere inn på det. I TRR-2020-3864 og TRR-2019-4468 blir anførsel om grunnlovsstrid kort avfeid uten nærmere begrunnelse. Tilsvarende avfeining uten begrunnelse sees i LB-2023-128978. Eksemplene viser at anførsler om grunnlovsstrid etter diskrimineringsvernet i Grunnloven § 98 nesten aldri blir behandlet.

¹⁶ Oppholds kravet følger av pasient- og brukerrettighetsloven § 1-2 (se likevel pbrl. § 1-4 om folkerettslige forpliktelser om trygdekoordinering. Trygdeytelsebegrepet skal forstås bredere enn kun å omfatte ytelser etter trygdelovgivningen, jf. Prop. 71 L (2021–2022) punkt 11.9 som fastsetter at “uttrykket «trygdekoordinering» er ikke begrenset til koordinering av ytelser etter trygdelovgivningen”). Oppholds kravet følger også av helse- og omsorgstjenesteloven § 3-1.

bevegelsesfriheten i unionsborgerdirektivet som i lys av homogenitetsprinsippet mulig strider med rettspraksis fra EU-domstolen om bevegelsesfrihet for unionsborgere, og hvor også CRPD kan anses forpliktende ved forholdsmessighetsvurderingen av slike inngrep i bevegelsesfriheten selv om konvensjonen ikke er inkorporert.¹⁷ Bakgrunnen for dette er at CRPD har vært ratifisert i EU siden 23. desember 2010. Et eksempel på mulig motstrid med EU/EØS-rettslige forpliktelser er der personer blir nektet å ta med BPA til utlandet for høyere utdanning, og hvor det undertiden varierer fra kommune til kommune om de gir støtte til BPA mens en studerer i utlandet.¹⁸

I sak C-679/16 A understrekes det at selv om EU-rett ikke forplikter medlemsstatene til å tilby støtte til høyere utdanning i medlemsstaten eller utlandet, så må medlemsstatene i de tilfeller hvor slik støtte tilbys sørge for at de detaljerte reglene for dette ikke strider med bevegelsesfriheten.¹⁹ I C-679/16 ble ikke CRPD artikkel 19 vurdert ettersom eksportforbudet av BPA-ordningen uansett stred med unionsborgerskapsreglene i TEUV artikkel 20 og 21, men det viktige å merke seg er at EU-domstolen presiserte at løsningen ville blitt det samme “in the light of the convention” (CRPD). Dette tyder på at CRPD ble ansett som en selvstendig skranke for eksportforbudet for den BPA-lignende ytelsen, hvilket har konsekvenser for våre EU/EØS-rettslige forpliktelser på grunn av homogenitetsprinsippet.

Dersom CRPD var inkorporert i menneskerettsloven, ville kommuner i tilfeller som nevnt i fotnote 17, sannsynligvis vært mer bevisst på problemstillingen om oppholdskravet i norsk lovgivning i forhold til CRPD artikkel 18 og 19. Disse artiklene ville også hatt forrang over nasjonale oppholdskrav. Det er grunn til å påpeke at kommunene har hovedansvaret for å overholde menneskerettigheter som er del av nasjonal rett, og at utgangspunktet om det kommunale selvstyret ikke er absolutt.²⁰ Dette innebærer at det vil være større anledning til å ansvarliggjøre kommuner for brudd på CRPD dersom konvensjonen blir inkorporert i menneskerettsloven.

Vi mener derfor eksempelet om eksport av BPA illustrerer at inkorporasjon av CRPD i menneskerettsloven vil kunne gagne funksjonshindrede.

Dette underbygges også av at flertallet på s. 136 anser artikkel 18 om bevegelsesfrihet og artikkel 19 om selvstendig liv og inkludering som bestemmelser med *selvkraft*, som særlig kan tenkes å få rettslige konsekvenser ved inkorporering.

---

¹⁷ Se som eksempel sak C-679/16 A som gjaldt kommunalt avslag på eksport av en BPA-ordning for en finsk funksjonshindret som begynte på en tre-årig jussutdanning på universitet i Tallin. Det ble holdt åpent om CRPD også kunne utgjøre en selvstendig skranke for slikt inngrep i bevegelsesfriheten.

¹⁸ Eksempler fra Norge er

<https://www.dagsavisen.no/nyheter/innenriks/2021/09/29/alexander-petersen-vil-studere-i-utlandet-det-kan-bli-dyrt/>; <https://www.nrk.no/vestland/-karina-bor-fa-reisa-pa-utveksling-1.12432850> og <https://www.handikapnytt.no/slik-ble-stines-studiedrom-til-virkelighet/>

¹⁹ Avsn. 59 med videre henvisning til *Martens* C-359/13 avsnitt 24.

²⁰ NIMs høringsvar til NOU 2016:4. Se også NIMS høringsvar 30. juni 2022 til BPA-utvalgets innstilling og NIM 2022-2.

Vi er for øvrig uenig med flertallet på s. 91 om at forskjellsbehandling mellom kommunene ikke er forskjellsbehandling på grunn av funksjonsnedsettelse, men på grunn av kommunetilhørighet. Vi mener slik forskjellsbehandling er ulovlig *indirekte* diskriminering av funksjonshindrede etter CRPD.

Vi mener derfor at det er nødvendig å endre reglene om BPA for å imøtekomme forpliktelsene under CRPD artikkel 19 (og 18). Som flertallet også påpeker på s. 193 i del II:

*“Funksjonshemmede skal ha samme muligheter som andre til å reise mellom land. Det innebærer at de på samme måte som andre skal kunne reise inn og ut av Norge”.*²¹

I motsetning til flertallet mener vi derfor det er mulig - og må utredes - om den nasjonale reguleringen av BPA-ordningen strider med CRPD artikkel 19 (lest i sammenheng med artikkel 18 og 24).

6. Nærmere om tilgang til rettssystemet og fri rettshjelp

Flertallet konkluderer under punkt 10.9 med at det ikke er grunnlag for å konkludere med at konvensjonen krever at rettshjelploven må endres for å oppfylle statens forpliktelser etter CRPD artikkel 13 om tilgang til rettssystemet.

Rettspolitisk forening mener denne konklusjonen ikke er helt treffende.

Som et skisserende eksempel kan det vises til problemene funksjonshindrede møter i saker om trygd. For den store majoriteten ender sakene i Trygderetten av økonomiske årsaker, ettersom et eventuelt tap i Lagmannsretten kan komme på alt fra 200 000 til 400 000 kroner. Fri sakførsel i disse sakene gis bare “unntaksvis” etter rettshjelploven § 16 tredje ledd, og det er definitivt grunn til å stille spørsmål ved om rettshjelplovens regulering er i tråd med CRPD artikkel 13.

Selv når funksjonshindrede selvprosederer - noe mange funksjonshindrede ikke har forutsetninger for å gjøre - vil utgiftene til motpartens saksomkostninger være på minst 100 000 kr i trygderettssaker. Det er da opp til domstolen å avgjøre om “tungtveiende grunner gjør det rimelig” og fritas helt eller delvis for erstatningsansvar eksempelvis i saker av “velferdsmessig betydning” og der hvor “styrkeforholdet mellom partene imellom tilsier slikt fritak”, jf. tvl. § 20-2 tredje ledd litra c. Denne bestemmelsen praktiseres imidlertid vilkårlig i like saker, noe som gjør prosessrisikovurderingen veldig uforutsigbar.

---

²¹ Det er også grunn til å nevne at likestillings- og mangfoldsutvalget (2023:13) har konkludert med at dagens ordning med brukerstyrt personlig assistanse bryter med konvensjonen da den ofte ikke gir funksjonshindrede samme rettigheter som alle andre til å delta i samfunnet, blant annet på grunn av de forskjellene i kommunenes praksis.

Samlet sett bidrar disse lovreguleringene og praktiseringen av dem til at det er betimelig å stille spørsmål ved flertallets konklusjon om at nasjonale reguleringer om rettshjelp er i harmoni med CRPD artikkel 13. Det er vanskelig å se at dette kan være tilfellet all den tid majoriteten av trygdede funksjonshindrede ikke har økonomi til å anke viktige saker som ofte gjelder livslange ytelser til domstolene.

7. Kommentar til mindretallets standpunkt

Mindretallet har vektlagt i sin dissens at CRPD i større grad enn tidligere inkorporerte konvensjoner gir konkrete og spesifikke rettigheter for funksjonshindrede og plikter for myndighetene som etter ordlyden og etter FN-komiteens tolkning strekker seg for langt.

Vi har vanskelig for å se at dette faktisk er negativt. Hovedårsaken til dette er at funksjonshindrede er særlig utsatt for å bli ofre for økonomiske og politiske prioriteringer som strider med rettighetene deres. Når funksjonshindrede som nevnt over heller ikke har en reell tilgang til domstolene, er det viktig at de kan være sikre på at rettighetene faktisk er håndhevbare, og at stat og kommune kan ansvarliggjøres ved brudd på dem. En inkorporering av CRPD i menneskerettsloven vil sikre nettopp dette.

Vi mener at når det gjelder rettigheter for funksjonshindrede, så kan ikke statens og kommunens ønske om redusert rettsliggjøring prioriteres fremfor rettighetene i CRPD som gir funksjonshindrede et verdig liv.

På denne bakgrunn mener vi at mindretallets standpunkt ikke har de beste grunnene for seg, og oppfordrer til at CRPD får status som norsk lov med forrang etter en fremtidig som menneskerettsloven § 2 nr. 6, jf. menneskerettsloven § 3.

***

Rpf takker for anledningen til å delta i høringsrunden. Eventuelle spørsmål kan rettes til styret2@rpf.no.

Med vennlig hilsen

for **Rettspolitisk forening**

Victor Håland

Helena Aastad